

стан людини, а й здатні внести різноманіття у сімейне життя людей. Сім'я – це не тільки задоволення й радість, а й велика відповідальність й системна робота. Сам процес створення «ланки суспільства» не є складним, а от її підтримання, зростання та розвиток вимагають неабияких зусиль. У сімейному житті дуже важливо не тільки ефективно організувати побут, а й розважатися й розвиватися у спільному напрямку.

ДОСЛІДЖЕННЯ І ВИЯВЛЕННЯ ЕКСКУРСІЙНОГО ПОПИТУ НА РИНКУ МІСТА ХАРКОВА

Лисинська Д.В

Науковий керівник – Поколюдна М.М., канд. геогр. наук, доцент

За останні роки екскурсійна справа в Україні, включаючи місто Харків і область, набирає обертів. Якщо раніше екскурсії були невід'ємною частиною навчального процесу, то зараз це ще й популярний вид відпочинку з елементами саморозвитку. Харків має доволі довгу історію та характеризується стрімким сучасним розвитком, що відповідно формує значний екскурсійно-ресурсний потенціал.

На сьогоднішній день на ринку міста представлено доволі широка пропозиція різноманітних екскурсій, які відрізняються тематикою, формами проведення, ціновою політикою, що допомагає задовільнити потреби різних верств та вікових груп населення.

Найбільш потужними екскурсійними підприємствами на ринку міста Харкова є: «Навігатор Україна», «Kraina UA» та «Відпочинок на всі 100».

Метою даної роботи є вивчення та аналіз ринку екскурсійних послуг в місті Харкові. Насамперед екскурсії поділяються на оглядові та тематичні. При проведенні аналізу було виділено 7 видів екскурсій: Історичні та літературні; Природничі; Мистецтвознавчі; Виробничі; Архітектурні; Релігійні. За шкалою популярності (кількість пропозицій) види екскурсій в місті Харкові розташувалися наступним чином, як це представлено на рис. 1.

Рисунок 1 – Розподіл міських екскурсій за тематикою

- на першому місці - архітектурні (в місті широко представлені пропозиції, які демонструють історію та архітектуру однієї вулиці);
- на другому місці – історичні та виробничі;
- на третьому - релігійні екскурсії.

Розподіл екскурсій за тематикою в Харківській області демонструє зовсім інші тенденції. Так, домінуючий вид екскурсій – природознавчі, на другому місці – історичні, третю позицію фактично поділяють між собою архітектурні та мистецтвознавчі, що представлено на рисунку 2.

Рисунок 2 – Розподіл екскурсій за тематикою в межах Харківської області

Проведений аналіз дозволяє зробити наступні висновки:

- ринок надання екскурсійних послуг в місті є доволі насиченим і знаходиться в стадії зрілості, оскільки більшість підприємств мають доволі розвинені пакети пропозицій, які складаються з переліку від 10 та більше екскурсій. Кількість таких підприємств переважає;
- на ринку представлені всі відомі на сьогодні різновиди тематичних екскурсій;
- існує чітка диференціація пропозиції між міськими екскурсіями та екскурсіями як проводяться в межах Харківської області;
- фактично всі наявні об'єкти екскурсійного потенціалу, звісно в різному ступенем, охоплені екскурсійною діяльністю.

РОЗВИТОК ПРОПОЗИЦІЇ ТЕМАТИЧНИХ ЕКСКУРСІЙ В МІСТІ ХАРКОВІ

Гулага Т. В.

Керівник – Поколюдна М. М., канд. геогр. наук, доцент

Головним класифікаційним признаком розподілу екскурсій на окремі групи є їх виокремлення за тематикою. За цим найважливішим критерієм всі екскурсії поділяються на оглядові і тематичні. Оглядові екскурсії, як відомо, висвітлюють події крупним планом, охоплюють великі проміжки часу (наприклад від заснування міста до його сучасного життя), використовують різноманітні об'єкти та фактично мають однаковий набір підтем. Тематичні екскурсії, на відміну від оглядових, присвячені одній темі та охоплюють однотипні об'єкти, наприклад лише пам'ятки архітектури, якщо це екскурсія за даною тематикою. Якщо це історична екскурсія, то в її основу може бути покладена одна або кілька подій, об'єднаних однією темою, а іноді й триваліший історичний період. Зазначимо, що тематичні екскурсії рідко існують ізольовано. Зокрема, історичний матеріал використовується в архітектурно-містобудівній тематиці. Все залежить від конкретних умов проведення екскурсії, від особливостей того або іншого міста чи регіону.

Проте врахування тематичної спрямованості конкретної екскурсії при її розробці та подальшому позиціонуванні на ринку є вкрай важливим, в першу чергу для туристсько-екскурсійних підприємств. На теперішній час тематичні екскурсії поділяються на такі групи:

- історичні;
- природознавчі;
- мистецтвознавчі;
- літературні;